

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวางแผน เป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการทางการบริหาร (administrative process) ในกระบวนการทางการบริหารที่ได้มีนักบริหารและนักวิชาการทั้งหลายเสนอไว้ นั้น กระบวนการที่สำคัญ คือ การวางแผน (planning) เช่น กูลิคส์ และ ยูวิกส์ (Gulick & Urwick, 1939) ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 7 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า POSDCORB อันประกอบด้วย 1. การวางแผน (planning) 2. การจัดองค์การ (organizing) 3. การจัดวางตัวบุคคล (staffing) 4. การอำนวยการ (directing) 5. การประสานงาน (coordination) 6. การรายงาน (reporting) 7. การจัดงบประมาณ (budgeting) พินส์ ทันนาคินท์ (2524) ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1. การวางแผน 2. การจัดรูปงาน 3. การดำเนินการ 4. การประเมินผลงาน สมาคมผู้บริหารการศึกษาของอเมริกา (AASA, 1955) ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 5 ประการ คือ 1. การวางแผน (planning) 2. การจัดหาปัจจัยในการบริหาร (allocation) 3. การกระตุ้นขวัญและกำลังใจ (stimulation) 4. การประสานงาน (coordination) 5. การประเมินผล (evaluation) จากกระบวนการทางการบริหาร ของนักบริหารและนักวิชาการดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญประการแรกในกระบวนการทางการบริหาร คือ การวางแผน การวางแผนช่วยวิหามองเห็นทิศทางที่จะมุ่งไปสู่ออนาคต การวางแผนที่ดี ถูกต้อง และสมบูรณ์ จะทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงาน การร่วมมือกันทำงานและการประเมินผลงานอย่างมีระบบ (systematic) อันจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพได้ผลงานตามเป้าหมายมากขึ้น (อนันต์ เกตุวงศ์, 2526) การดำเนินการจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ จะต้องมีการวางแผนอย่างเหมาะสมเสียก่อน ระบบการวางแผนจึงได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ สำหรับประเทศไทย ได้มีแผนพัฒนาประเทศฉบับแรกในปี พ.ศ. 2504 เรียกว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ซึ่งอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) สำหรับในด้านการศึกษา ได้มีการวางแผน

พัฒนาการศึกษาควบคู่กันไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะ ถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจกับการพัฒนาการศึกษามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาก (นุชนาถ สุนทรพันธ์, 2525)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ก่อตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือทางวิชาการระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 ใดยในขณะนั้นมีฐานะเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ชื่อโรงเรียนเทคนิคพระนครเหนือ หรือเป็นที่รู้จักกันในนามของเทคนิคไทย-เยอรมัน มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตช่างฝีมือ ซึ่งเป็นการศึกษาตามหลักสูตร 3 ปี ต่อจากการศึกษาระดับมัธยมตอนต้น โดยเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริง

ในปี พ.ศ. 2505 ได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.วส.) เป็นหลักสูตรในระดับช่างเทคนิคใช้เวลาศึกษา 2 ปี ต่อจากช่างฝีมือ และต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ ในปี พ.ศ. 2507

ในปี พ.ศ. 2514 มีการรวมวิทยาลัยเทคนิค 3 แห่งคือ วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยเทคนิคนครพนม และวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี เข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นสถาบัน การศึกษาชั้นสูงและได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ว่า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ภายหลังจึงโอนไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยแบ่งการบริหารงานเป็น 3 วิทยาเขต

เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 วิทยาเขตทั้ง 3 แห่ง ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เดิมได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกเทศ วิทยาเขตพระนครเหนือ ใช้ชื่อว่า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สจพ.) และชื่อภาษาอังกฤษว่า King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok ที่มีเป้าหมายการศึกษาเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2533)

การเปลี่ยนแปลงสถานภาพสถาบันดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในแทบทุกด้าน ในระบบของสถาบัน เช่น โครงสร้างการศึกษา เป้าหมายและโครงสร้างหลักสูตร บุคลากร ระบบบริหาร ระบบการวางแผน และอาคารสถานที่ เป็นต้น (สมชอบ ไชยเวช, 2532)

กระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เริ่มจากทบวงมหาวิทยาลัยส่งหนังสือให้สถาบันจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จากนั้นสถาบันก็จะมีการเรียกประชุมหน่วยงานภายในสถาบัน เพื่อแจ้งนโยบายให้หน่วยงานภายในสถาบันจัดทำแผนฯ คณะ

หรือหน่วยงานภายในสถาบันก็จะนำแผนฯไปจัดทำ เมื่อจัดทำเสร็จเป็นแผนหรือโครงการแล้วก็จะนำแผนหรือโครงการนั้นเสนอกรรมการประจำคณะ สภานัก หรือวิทยาลัย เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อผ่านขั้นตอนของกรรมการประจำคณะ สภานัก หรือวิทยาลัยแล้ว โครงการนั้นก็ถูกส่งมาที่กองแผนงานของสถาบัน เพื่อกรั่นกรองก่อนที่จะนำเข้าไปพิจารณาที่กรรมการนโยบายของสถาบัน เมื่อกรรมการนโยบายสถาบันให้ความเห็นชอบแล้ว ก็จะจัดทำเป็นแผนของสถาบัน เพื่อส่งให้ทบวงมหาวิทยาลัยพิจารณาอนุมัติ และบรรจุโครงการต่าง ๆ ไว้ในแผนต่อไป

แต่ในการปฏิบัติจริง ๆ การนำนโยบายของแผนไปปฏิบัติของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปรากฏว่ายังไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนอย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น ในแผนฯ 6 หลักสูตรไม่อาจเปิดสอนได้ทั้งหมดตามแผน คือ เปิดได้ ร้อยละ 22 ของแผนฯ ที่วางไว้ จำนวนนักศึกษาไม่สามารถรับได้ตามแผน คือ รับได้ต่ำกว่าแผนเฉลี่ย ร้อยละ 18.52 งบประมาณได้รับจริงต่ำกว่าแผน เฉลี่ยร้อยละ 47.87 และอัตราค่าจ้างได้รับจริงต่ำกว่าแผนเฉลี่ยถึง ร้อยละ 90 ทำให้การจัดตั้งโครงการใหม่หรือการเปิดหลักสูตรใหม่ล่าช้ากว่ากำหนด ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ น่าจะเกิดขึ้นมาจากความบกพร่องในกระบวนการต่าง ๆ ของแผนที่กำหนดไว้ นับตั้งแต่ขั้นก่อนวางแผน ขั้นวางแผน ขั้นจัดทำแผน ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน ขึ้นนำแผนไปปฏิบัติ และขั้นประเมินผล การปรับแผนและการจัดทำแผนใหม่ (UNESCO, 1977) กล่าวคือ แผนและโครงการจำนวนมากที่ทำไม่สำเร็จหรือล่าช้ากว่ากำหนดเวลา ทั้งนี้อาจจะเป็นผลมาจากแผนที่ไม่สมบูรณ์ดังกล่าวข้างต้น เทคนิคการวิเคราะห์และวิธีการจัดทำแผนอาจจะไม่ถูกต้อง และอาจเป็นเพราะการบริหารแผนและโครงการยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการประสานงานที่ดี ขาดเครื่องมือในการควบคุมที่ดีพอ นอกจากนี้ในการประเมินผลก็ไม่สามารถทำได้ครอบคลุมทั่วถึง ผลการประเมินล่าช้าไม่ทันการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาด้านโครงสร้างของการประเมินผลขาดบุคลากร และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เนื่องจากสถาบันมีพัฒนาการจากโรงเรียนเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จนยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยเทคนิคและมีการรวมตัวเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และต่อมาได้แยกเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกเทศดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสถาบันแห่งนี้มีพัฒนาการที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง สถาบันได้ดำเนินการจัดการศึกษามาจำนวนทั้งสิ้น 35 ปี แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนของสถาบันอย่างจริงจังเลย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอม

เกล้าพระนครเหนือ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2502-2536) เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการวางแผนของสถาบัน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนของสถาบัน เพื่อเสนอเป็นข้อมูลต่อสถาบันเพื่อเป็นแนวทางการวางแผนสถาบันในอนาคต และนำผลที่ได้จากการวิจัยมาปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบันให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

คำถามในการวิจัย

คำถามในการวิจัย มีดังต่อไปนี้ คือ

1. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีพัฒนาการทางกระบวนการวางแผนเป็นอย่างไร
 - 1.1 สถาบันเมื่อครั้งเป็นโรงเรียนเทคนิคและวิทยาลัยเทคนิค(พ.ศ. 2502-2513) มีการวางแผนหรือไม่ อย่างไร
 - 1.2 สถาบันเมื่อครั้งร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี และวิทยาลัยโทรคมนาคมนนทบุรี เป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (พ.ศ. 2514-2529) มีกระบวนการวางแผนเป็นอย่างไร
 - 1.3 สถาบันเมื่อแยกตัวเป็นเอกเทศ เป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (พ.ศ. 2530-2536) มีกระบวนการวางแผนเป็นอย่างไร
2. เมื่อวิเคราะห์กระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยใช้แบบจำลองซิป (CIPP MODEL) ผลจะออกมาเป็นอย่างไร
3. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนมีอะไรบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การศึกษาพัฒนาการทางกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (พ.ศ. 2502-2536) จะศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้
 - 1.1 ศึกษากระบวนการวางแผนของโรงเรียนเทคนิคและวิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ ก่อนที่จะมารวมกับวิทยาลัยเทคนิคนนทบุรีและวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี เป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (พ.ศ. 2502-2513)
 - 1.2 ศึกษากระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (พ.ศ. 2514-2529)
 - 1.3 ศึกษากระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เมื่อแยกตัวออกมาเป็นเอกเทศ (พ.ศ. 2530-2536)
2. การวิเคราะห์กระบวนการวางแผน ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (พ.ศ. 2530-2536) ผู้วิจัยใช้แบบจำลองซิป (CIPP MODEL) ของ D. L. Stufflebeam ประเมินแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 และ 7 ของสถาบัน โดยจะประเมินกระบวนการวางแผน ตามกระบวนการวางแผนของยูเนสโก (UNESCO, 1977) 6 ขั้นตอน ได้แก่
 - 1) ขั้นก่อนวางแผน
 - ก. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)
 1. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากนอกระบบ (Contingency Mode) ประกอบด้วย นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา ตลาดแรงงาน แนวโน้มทางเศรษฐกิจและสังคม
 2. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Congruence) เป็นการประเมินโดยเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้
 - ข. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ประกอบด้วย ความสามารถของหน่วยงาน โดยดูจากประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผน และยุทธวิธีที่ใช้นั้นขั้นก่อนวางแผน
 - ค. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ประกอบด้วย การจัดตั้งหน่วยงานวางแผนที่เหมาะสม การจัดทำวิธีการวางแผน การจัดรูปโครงสร้างกลไกการบริหารใหม่ ให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและนำ

แผนวิชาชีพ การจัดสร้างเครื่องมือและวิธีปฏิบัติงานการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ สถิติและข้อมูล

ง. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ประกอบด้วย แนวคิดในการจัดทำแผน เอกสารสรุปข้อมูลที่ใช้สำหรับการวางแผน

2) ขั้นวางแผน

ก. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)

1. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากนอกระบบ

(Contingency Mode) ประกอบด้วย ความร่วมมือของสถานประกอบการ ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ระบบการวางแผนภายในสถาบัน

2. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Congruence) เป็นการประเมินโดย

เปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ข. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ประกอบด้วย นโยบายของผู้บริหาร สรุปข้อมูลที่ใช้ในการวางแผน ศักยภาพของหน่วยงานภายในสถาบัน ความต้องการของหน่วยงานภายในสถาบัน ยุทธวิธีที่ใช้นั้นวางแผน

ค. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ประกอบด้วย การวินิจฉัยความสอดคล้อง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

การกำหนดนโยบาย การกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับความต้องการในอนาคต

การจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมาย การทดสอบความเป็นไปได้

ง. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ประกอบด้วย กรอบนโยบายและมาตรการในการจัดทำแผน

3) ขั้นจัดทำแผน

ก. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)

1. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากนอกระบบ

(Contingency Mode) ประกอบด้วย ระบบการวางแผนภายในสถาบัน

2. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Congruence) เป็นการประเมินโดย

เปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

- ข. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)
ประกอบด้วย ข้อมูลที่เสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณา
- ค. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
ประกอบด้วย การเสนอข้อมูลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณา การกำหนด
วิธีการและรายละเอียดกิจกรรมในการจัดทำแผน
- ง. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)
ประกอบด้วย ชื่องาน/โครงการในแผน 6 และแผน 7

4) ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน

- ก. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)
 1. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากนอกระบบ
(Contingency Mode) ประกอบด้วย ระบบการวางแผนภายในสถาบัน
 2. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Congruence) เป็นการประเมินโดย
เปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- ข. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)
ประกอบด้วย ข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดทำรายละเอียดของแผน สักยภาพของ
ผู้ที่รับผิดชอบเขียนแผนหรือโครงการ ระยะเวลาในการจัดทำรายละเอียดของ
แผน
- ค. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
ประกอบด้วย การนำแผนมาแตกเป็นงานโครงการ การกำหนดเกณฑ์และ
วิธีการพิจารณารายละเอียดของโครงการ การวางแผนทรัพยากรคนและ
งบประมาณ การเสนอรายละเอียดเพื่อำให้คณะกรรมการกลางพิจารณาตามลำดับขั้น
- ง. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)
ประกอบด้วย แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 และ 7 ของสถาบัน

5) ขั้นนำแผนไปปฏิบัติ

- ก. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)
 1. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากนอกระบบ
(Contingency Mode) ประกอบด้วย กฎระเบียบของราชการ ปัญหา
สมองไหล

2. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Congruence) เป็นการประเมินโดยเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ข. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ประกอบด้วย งบประมาณ บุคลากร หลักสูตร นักศึกษา

ค. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ประกอบด้วย การพิจารณากำหนดมาตรการในการดำเนินงานตามแผนงาน

การมอบหมายความรับผิดชอบ การประสานงานและให้คำปรึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี การประชุมชี้แจงและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ง. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ประกอบด้วย ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการทำงานตามแผนงาน

6) ขั้นการประเมินผล การปรับแผนและการจัดทำแผนใหม่

ก. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)

1. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากระบบ

(Contingency Mode) ประกอบด้วย นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา ตลาดแรงงาน แนวโน้มเศรษฐกิจและสังคม

2. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Congruence) เป็นการประเมินโดย

เปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ข. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ประกอบด้วย นโยบายของผู้บริหาร

ค. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ประกอบด้วย การจัดระบบติดตาม ควบคุม กำกับ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดอุปสรรคในการดำเนินงาน การใช้ข้อมูลจากการประเมินผลแผนและโครงการ เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อทำการทบทวนปรับแผน

ง. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ประกอบด้วย แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 และ 7 ของสถาบันโครงการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ หลักสูตรใหม่

3. การศึกษาปัญหาอุปสรรคของกระบวนการวางแผน ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (พ.ศ. 2530-2534) ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวางแผนของยูเนสโก (UNESCO, 1977) สํารวจปัญหาอุปสรรค โดยแบ่งกระบวนการวางแผนออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

- 3.1 ขั้นก่อนวางแผน
- 3.2 ขั้นวางแผน
- 3.3 ขั้นจัดทำแผน
- 3.4 ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน
- 3.5 ขั้นนำแผนไปปฏิบัติ
- 3.6 ขั้นการประเมินผล การปรับแผนและการจัดทำแผนใหม่

คำจำกัดความของการวิจัย

1. พัฒนาการทางกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ หมายถึง ยุคของการวางแผนของสถาบัน โดยแบ่งตามช่วงเวลาเป็น 3 ยุค ดังนี้

1.1 พ.ศ. 2502-2513 เรียกว่า วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือก่อนที่จะรวมเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

1.2 พ.ศ. 2514-2529 เรียกว่า วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือในช่วงที่จะรวมเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

1.1 พ.ศ. 2502-2513 เรียกว่า วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือในช่วงที่จะแยกเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2. กระบวนการวางแผน หมายถึง ขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในการวางแผน โดยแบ่งกระบวนการวางแผนออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นก่อนการวางแผน ขั้นการวางแผน ขั้นจัดทำแผน ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน ขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ ขั้นการประเมินผล การปรับแผนและจัดทำแผนใหม่ (UNESCO, 1977)

2.1 ขั้นก่อนการวางแผน ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยงานวางแผนที่เหมาะสม การจัดทำวิธีการวางแผน การจัดรูปโครงสร้าง กลไกการบริหารให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและนำแผนไปใช้ การจัดสร้างเครื่องมือและวิธีปฏิบัติในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์สถิติและข้อมูล

2.2 ขั้นการวางแผน ได้แก่ การวินิจฉัยความสอดคล้อง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ การกำหนดนโยบาย การกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับความต้องการในอนาคต การจัดลำดับความสำคัญและการกำหนดเป้าหมาย การทดสอบความเป็นไปได้

2.3 **ขั้นจัดทำแผน ได้แก่** การเสนอข้อมูลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณา การกำหนดวิธีการและรายละเอียดกิจกรรมในการจัดทำแผน

2.4 **ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน ได้แก่** การนำแผนมาแตกเป็นงานโครงการ การกำหนดเกณฑ์และวิธีการพิจารณารายละเอียดของโครงการ การวางแผนทรัพยากรคนและงบประมาณ การเสนอรายละเอียดเพื่อให้คณะกรรมการกลางพิจารณาตามลำดับขั้น

2.5 **ขั้นนำแผนไปปฏิบัติ ได้แก่** การพิจารณากำหนดมาตรการในการดำเนินงานตามแผนงาน การมอบหมายความรับผิดชอบ การประสานงานและให้คำปรึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี การประชุมชี้แจงและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

2.6 **ขั้นการประเมินผล การปรับแผนและการจัดทำแผนใหม่ ได้แก่** การจัดระบบติดตาม ควบคุม กำกับ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงแก้ไขข้อหาอุปสรรคในการดำเนินงาน การใช้ข้อมูลจากการประเมินแผนและโครงการเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อทำการทบทวนปรับแผน

ขั้นตอนการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้วางขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2. สร้างแบบสำรวจกิจกรรมในกระบวนการวางแผน โดยใช้หลักการตามกระบวนการวางแผนขององค์การยูเนสโก ซึ่งแบ่งขั้นตอนการวางแผนไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้คือ ขั้นตอนวางแผน ขั้นวางแผน ขั้นจัดทำแผน ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน ขั้นนำแผนไปปฏิบัติ และขั้นการประเมินผล การปรับแผนและการจัดทำแผนใหม่

3. สร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผน เช่น หลักการของ Le Breton, Danial L Stufflebeam , สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์, ประมวลเสนาถุทธิ์, เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, สมพงษ์ เกษมสิน, ไพรัตน์ เตชะรินทร์, เสถียร เหลืองอร่าม, บรรจบ เนียมมณี และอุทัย บุญประเสริฐ

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด เกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

5. นำแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำแบบสำรวจ และแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มประชากร

6. นำคำตอบที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข และสร้างเป็นแบบสำรวจกิจกรรมในกระบวนการวางแผน สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการวางแผน แบบให้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาอุปสรรคแต่ละขั้นของกระบวนการวางแผน 6 ขั้น สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในกระบวนการวางแผน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ต(Likert) แล้วนำแบบสำรวจและแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำกลับไปสำรวจและสอบถามกับกลุ่มประชากร

7. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์กิจกรรมในกระบวนการวางแผน ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการวางแผน และข้อเสนอแนะในกระบวนการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการพัฒนากระบวนการวางแผน เพื่อให้ได้แผนพัฒนาสถาบันฯ ที่ดีเกิดขึ้น
2. เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ด้านการวางแผนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถาบันจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2502-2536)
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของสถาบัน ในการที่จะปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบัน ให้บรรลุผลในแผนพัฒนาอุดมศึกษา ฉบับที่ 7
4. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จะได้รับประโยชน์จากการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การวางนโยบายและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน
5. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนของสถาบัน และช่วยพัฒนาการดำเนินงานตามแผนของสถาบันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น